

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Вченої ради Університету
Протокол № 10 від «03» травня 2024 р.
Наказ № 213-01 від «06» травня 2024 р.

В. о. ректора

преф. Володимир БАБАЄВ

ПОЛОЖЕННЯ

**про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та
наукового ступеня доктора наук в Харківському національному
університеті міського господарства імені О. М. Бекетова**

Харків 2024

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та наукового ступеня доктора наук в Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова (далі – Положення) розроблено відповідно до Законів України «Про освіту» від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII, «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 р. № 1556-VI, «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26 листопада 2015 р. № 848-VI, Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 зі змінами, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, Статуту Університету, а також інших чинних нормативно-правових актів.

1.2 Це Положення є нормативним документом, що визначає механізм та основні правила підготовки здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти та науковому рівні (далі – здобувачі) з метою здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії та наукового ступеня доктора наук відповідно.

1.3 Це Положення встановлює порядок вступу, прийому і підготовки науково-педагогічних кадрів через аспірантуру і докторантуру Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова (далі – Університет), атестації здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та наукового ступеня доктора наук, призначення і моніторингу якості роботи наукових керівників та консультантів, а також організації роботи зі здобувачами в Університеті.

1.4 Проведення освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти здійснюється на підставі отриманої ліцензії. Підготовка докторів наук здійснюється без отримання ліцензії.

1.5 Координацію та контроль за діяльністю структурних підрозділів Університету, що здійснюють підготовку здобувачів в аспірантурі (а також поза аспірантурою) і докторантурі Університету, здійснює відділ аспірантури і докторантури, що підпорядковується директору Навчально-наукового інституту підготовки кадрів вищої кваліфікації (далі – ННІ ПКВК).

1.6 Основною формою підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому рівні вищої освіти є аспірантура. До аспірантури на конкурсній основі приймаються особи, які здобули ступінь магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста).

1.7 Підготовка осіб в аспірантурі та докторантурі здійснюється:

- за рахунок видатків державного бюджету – за державним замовленням;

– за рахунок коштів фізичних (юридичних) осіб (на умовах контракту, зокрема за кошти грантів, які отримав Університет на проведення наукових досліджень, за якими передбачається підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії або здобувачів наукового ступеня доктора наук) – понад державне замовлення в межах ліцензованого обсягу.

1.8 Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії проводиться в Університеті за очною (денною, вечірньою) та заочною формами здобуття вищої освіти та поза аспірантурою.

1.9 Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за державним замовленням здійснюється виключно в аспірантурі за очною (денною, вечірньою) формою навчання.

1.10 Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою здійснюється за кошти Університету (за наявності виділених Університетом коштів на підготовку здобувачів) та можливе виключно для осіб, які професійно провадять наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність та працевлаштовані в ХНУМГ ім. О. М. Бекетова за основним місцем роботи.

1.11 Підготовка здобувачів наукового ступеня доктора наук здійснюється:

- в докторантурі Університету за очною (денною) формою навчання;
- шляхом самостійної підготовки їх наукових досягнень до захисту.

1.12 Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі незалежно від форми здобуття освіти становить чотири роки, а підготовки доктора наук у докторантурі – два роки.

1.13 Підготовка іноземних громадян та осіб без громадянства здійснюється на підставі:

- міжнародних договорів України та/або міжнародних програм обміну чи мобільності;
- на підставі договорів, укладених між Університетом та закладами вищої освіти (науковими установами) інших країн, щодо обміну вченими чи академічної мобільності;
- за рахунок коштів юридичних та/або фізичних осіб (на умовах контракту).

1.14 Аспіранти очної (денної) форми навчання та докторанти отримують державну стипендію у разі зарахування на навчання за державним замовленням у відповідності з чинним законодавством України.

1.15 Аспіранти і докторанти, які отримують стипендію, мають право на роботу у режимі неповного робочого часу (але не більш як на 0,5 ставки за займаною посадою), при цьому академічна стипендія, призначена відповідно до Порядку призначення і виплати стипендій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2004 р. № 882 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2016 р. № 1050), виплачується у повному обсязі.

1.16 Особа, яка була відрахована у зв'язку із завершенням навчання за відповідною освітньо-науковою програмою без захисту дисертації, може вступити до Університету повторно.

1.17 Особа, яка раніше проходила підготовку в аспірантурі за державним замовленням, може повторно вступити до Університету для підготовки в аспірантурі за державним замовленням лише за умови відшкодування коштів, витрачених на її підготовку, відповідно до законодавства.

Здобувачі, які були відраховані із закладу до завершення навчання за відповідною освітньо-науковою програмою, можуть бути поновлені на навчання в межах ліцензованого обсягу.

1.18 Підготовка в аспірантурі завершується отриманням диплома доктора філософії після публічного захисту дисертації в разовій спеціалізованій вченій раді.

1.19 Іногородні аспіранти (докторанти) на підставі довідки (витягу) про реєстрацію місця проживання особи забезпечуються гуртожитком для несімейних.

1.20 Університет надає здобувачам можливість користуватися навчальними приміщеннями; бібліотекою, у тому числі навчальною, навчально-методичною та науковою літературою; обладнанням, устаткуванням й іншими засобами навчання на умовах, визначених Правилами внутрішнього розпорядку для працівників і студентів ХНУМГ ім. О. М. Бекетова.

1.21 Основною мовою навчання в Університеті є державна мова, але, за бажанням здобувача та наявності кадрового забезпечення зі знанням англійської мови не нижче рівня B2, що підтверджується дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, можливе навчання англійською мовою.

2 ПРИЙОМ ДО АСПІРАНТУРИ

2.1 Вступ до аспірантури здійснюється на конкурсній основі відповідно до Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 зі змінами. Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти, Правил прийому до аспірантури Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова (далі – Правила прийому до аспірантури), що затверджуються Вченою радою та оприлюднюються на офіційному сайті Університету.

Атестація здобувача ступеня доктора філософії можлива лише за акредитованою освітньо-науковою програмою.

2.2 Університет до 25 грудня поточного навчального року формує та надсилає до Міністерства освіти і науки України офіційний лист з плановими

показниками прийому в аспірантуру на наступний навчальний рік за кожною зі спеціальностей, за якими здійснюється підготовка в аспірантурі Університету, та формою навчання.

2.3 План прийому в аспірантуру на наступний навчальний рік за державним замовленням за кожною зі спеціальностей (освітньо-науковою програмою) на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в Університеті визначається в межах ліцензованого обсягу на основі наданих витягів із протоколів засідань вчених рад інститутів (факультету), на яких розглядаються кандидатури для вступу.

2.4 Прийом заяв та документів, оформлення особових справ вступників здійснює відбіркова комісія ННІ ПКВК, що працює під керівництвом приймальної комісії Університету.

2.5 Перелік документів, що необхідно надати до відбіркової комісії ННІ ПКВК та строки їх подання, а також строки вступних випробувань зазначаються в Правилах прийому до аспірантури.

2.6 Для участі у проходженні вступних випробувань особа подає всі необхідні для вступу документи згідно з Правилами прийому до аспірантури у строки, визначені цими правилами прийому.

2.7 Приймальна комісія може відмовити особі в допуску до проходження вступних випробувань до аспірантури Університету виключно у зв'язку з неподанням в установлений строк документів, визначених Правилами прийому до аспірантури.

2.8 Особа, яка подає для вступу до Університету для підготовки в аспірантурі диплом, що є еквівалентним диплому магістра і виданий іноземним закладом вищої освіти, проходить вступні випробування нарівні з іншими особами. Визнання диплома, виданого іноземним закладом вищої освіти, здійснюється відповідно до законодавства протягом чотирьох місяців після зарахування вступника.

2.9 Прийом на навчання для здобуття ступеня доктора філософії здійснюється за результатами вступних випробувань, які складаються з:

- вступного іспиту із спеціальності або спеціальностей для міждисциплінарної програми (в обсязі програми рівня вищої освіти магістра з відповідної спеціальності);

- вступного іспиту з англійської мови в обсязі, який відповідає рівню B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Вступник, який підтвердив свій рівень знання, зокрема англійської мови, дійсним сертифікатом тестів TOEFL або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, звільняється від складення вступного іспиту з іноземної мови. Під час визначення результатів конкурсу зазначені сертифікати прирівнюються до результатів вступного випробування з іноземної мови з найвищим балом.

Вступні випробування для осіб з особливими освітніми потребами проводяться з урахуванням особливих освітніх потреб, зазначених у заяві вступника, та рекомендацій медико-соціальної експертизи.

Вага балу з кожного вступного випробування під час підрахування результатів конкурсу визначається в Правилах прийому до аспірантури.

Відповідно до Правил прийому до аспірантури особам, які вступають до Університету для підготовки в аспірантурі із спеціальності, віднесеної до іншої галузі знань (спеціальності), ніж та, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста), можуть бути призначені додаткові вступні випробування.

2.10 Результати вступних випробувань для підготовки в аспірантурі Університету дійсні для вступу до Університету протягом одного календарного року.

2.11 Додатковими показниками конкурсного відбору для вступу до аспірантури Університету є наявність диплому з відзнакою, наукових праць, патентів, участь у наукових конференціях, перемога на Всеукраїнському конкурсі наукових робіт, Всеукраїнській студентській олімпіаді тощо, відповідно до Правил прийому до аспірантури.

2.12 Вступні випробування для підготовки в аспірантурі ХНУМГ ім. О. М. Бекетова проводяться предметними комісіями, склад яких формується та затверджується у порядку, визначеному Університетом.

2.13 За результатами проведення вступних випробувань для підготовки в аспірантурі Університету приймальна комісія приймає рішення щодо кожного вступника за процедурою, визначеною Правилами прийому до аспірантури.

2.14 Наказ ректора про зарахування до Університету для підготовки в аспірантурі, прийнятий на підставі рішення приймальної комісії, оприлюднюється в установленому порядку. Відповідна інформація вноситься до Єдиної державної електронної бази з питань освіти.

2.15 Зарахування іноземних громадян та осіб без громадянства відбувається згідно Правил прийому до аспірантури і виключно на акредитовані освітньо-наукові програми.

2.16 Для врегулювання відносин між здобувачем та Університетом укладається договір за формою, затвердженою Кабінетом Міністрів України, а у випадку зарахування за кошти фізичних (юридичних) осіб – договір про надання платної освітньої послуги (контракт).

3 ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

3.1 Загальні відомості щодо освітньо-наукового процесу підготовки

3.1.1 Доктор філософії – це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста. Ступінь доктора філософії присуджується спеціалізованою вченою радою Університету в результаті успішного виконання здобувачем відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації.

3.1.2 Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі здійснюється за освітньо-науковою програмою та навчальним планом, що затверджуються Вченою радою Університету для кожної спеціальності.

Освітньо-наукова програма – система освітніх компонентів на третьому рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії.

3.1.3 Протягом строку навчання в аспірантурі аспірант повинен виконати освітню і наукову складові освітньо-наукової програми, зокрема здобути теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провести власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення, опублікувати наукові публікації за темою дисертації, підготувати дисертацію та пройти процедуру атестації разовою спеціалізованою вченою радою на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

Підготовка в аспірантурі завершується отриманням диплома доктора філософії після публічного захисту дисертації в разовій спеціалізованій вченій раді.

3.1.4 Освітньо-наукова програма, за якою здійснюється підготовка здобувачів ступеня доктора філософії, складається з освітньої та наукової складових.

Освітня складова освітньо-наукової програми спрямована на досягнення 8 рівня Національної рамки кваліфікацій та повинна містити інформацію про перелік та обсяг освітніх компонентів у кредитах ЄКТС (30-60 кредитів ЄКТС), їх послідовність, форми організації освітнього процесу, види та обсяг навчальних занять, графік освітнього процесу, форми поточного і підсумкового контролю.

3.1.5 Навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії включає нормативну та вибірккову частини.

3.1.6 Вибіркова частина формується з переліку дисциплін за вибором аспіранта в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС. Аспірант може вибрати навчальні дисципліни:

- із блоку вибіркових дисциплін освітньо-наукових програм третього (освітньо-наукового) рівня;
- із блоку обов'язкових дисциплін інших освітньо-наукових програм третього (освітньо-наукового) рівня;
- з навчальних дисциплін інших закладів вищої освіти (у т. ч. й дистанційних), що реалізуються, зокрема, через партнерські угоди з іншими

зкладами чи науковими установами за програмами академічної мобільності, віртуальних академічних обмінів з дотриманням вимог Положення про академічну мобільність студентів, аспірантів, докторантів, науково-педагогічних та наукових працівників, затвердженого рішенням Вченої ради Університету від 01.11.2022 р. (протокол № 3);

— з навчальних дисциплін, які пропонуються для інших рівнів вищої освіти в Університеті за погодженням зі своїм науковим керівником (за умови, що дисципліна складає 4 кредити ЄКТС). Науковий керівник, при погодженні, зобов'язаний перевірити відповідність результатів навчання з дисципліни темі дисертаційного дослідження. Невідповідність результатів навчання з дисципліни темі дисертації може бути підставою для непогодження вибору аспіранта. У випадку виникнення конфліктів з приводу непогодження, аспірант має право звернутися до директора ННІ ПКВК та вищих посадових осіб.

3.1.7 Ознайомлення здобувачів з переліком навчальних дисциплін вибіркового блоку здійснюється на офіційному сайті ННІ ПКВК через каталог навчальних дисциплін з посиланням на інформаційну довідку кожної дисципліни.

Структура каталогів вибірових навчальних дисциплін передбачає:

— каталог вибірових навчальних дисциплін, спрямованих на розвиток загальних компетентностей та/або ознайомлення з рівнем наукових досліджень у інших галузях знань, з їх розподілом за тематичними підкаталогами: гуманітарної підготовки; дисципліни інших освітніх програм правового, ІТ-профілю тощо;

— каталог вибірових навчальних дисциплін, спрямованих на розвиток фахових компетентностей, на покращення здатності до працевлаштування або набуття знань і здібностей у вузькій спеціалізації, релевантній для конкретного дослідження чи наукового напрямку здобувача.

Додатково на сайті Університету аспіранти можуть ознайомитися з каталогами навчальних дисциплін інших рівнів вищої освіти.

Каталоги вибірових навчальних дисциплін формуються до 1 грудня на основі пропозицій інститутів та затверджуються Вченою радою Університету. За підготовку та актуалізацію каталогів з урахуванням пропозицій стейкхолдерів, тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду реалізації аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм, несуть відповідальність гаранті освіти-наукових програм. Пропозиції щодо включення дисципліни до каталогів вибірових навчальних дисциплін обговорюються та схвалюються на засіданні групи забезпечення освітньо-наукової програми, для якої пропонується дисципліна.

Порядок організації вибору

Здобувач здійснює вибір навчальних дисциплін шляхом голосування на web-порталі Університету в розділі «Автоматизована система управління навчальним процесом».

зкладами чи науковими установами за програмами академічної мобільності, віртуальних академічних обмінів з дотриманням вимог Положення про академічну мобільність студентів, аспірантів, докторантів, науково-педагогічних та наукових працівників, затвердженого рішенням Вченої ради Університету від 01.11.2022 р. (протокол № 3);

– з навчальних дисциплін, які пропонуються для інших рівнів вищої освіти в Університеті за погодженням зі своїм науковим керівником (за умови, що дисципліна складає 4 кредити ЄКТС). Науковий керівник, при погодженні, зобов'язаний перевірити відповідність результатів навчання з дисципліни темі дисертаційного дослідження. Невідповідність результатів навчання з дисципліни темі дисертації може бути підставою для непогодження вибору аспіранта. У випадку виникнення конфліктів з приводу непогодження, аспірант має право звернутися до директора ННІ ПКВК та вищих посадових осіб.

3.1.7 Ознайомлення здобувачів з переліком навчальних дисциплін вибіркового блоку здійснюється на офіційному сайті ННІ ПКВК через каталог навчальних дисциплін з посиланням на інформаційну довідку кожної дисципліни.

Структура каталогів вибірових навчальних дисциплін передбачає:

– каталог вибірових навчальних дисциплін, спрямованих на розвиток загальних компетентностей та/або ознайомлення з рівнем наукових досліджень у інших галузях знань, з їх розподілом за тематичними підкаталогами: гуманітарної підготовки; дисципліни інших освітніх програм правового, ІТ-профілю тощо;

– каталог вибірових навчальних дисциплін, спрямованих на розвиток фахових компетентностей, на покращення здатності до працевлаштування або набуття знань і здібностей у вузькій спеціалізації, релевантній для конкретного дослідження чи наукового напрямку здобувача.

Додатково на сайті Університету аспіранти можуть ознайомитися з каталогами навчальних дисциплін інших рівнів вищої освіти.

Каталоги вибірових навчальних дисциплін формуються до 1 грудня на основі пропозицій інститутів та затверджуються Вченою радою Університету. За підготовку та актуалізацію каталогів з урахуванням пропозицій стейкхолдерів, тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду реалізації аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм, несуть відповідальність гаранті освіти-наукових програм. Пропозиції щодо включення дисципліни до каталогів вибірових навчальних дисциплін обговорюються та схвалюються на засіданні групи забезпечення освітньо-наукової програми, для якої пропонується дисципліна.

Порядок організації вибору

Здобувач здійснює вибір навчальних дисциплін шляхом голосування на web-порталі Університету в розділі «Автоматизована система управління навчальним процесом».

Здобувачі вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти здійснюють вільний вибір в термін до двох тижнів від початку другого (третього – для I хвили прийому) семестру.

До закінчення терміну голосування аспіранти мають можливість змінити свій вибір.

Включення дисциплін (індивідуальних траскторій) за вибором аспірантів до навчального процесу забезпечується навчально-методичним відділом.

3.1.8 Протягом I-III років підготовки в аспірантурі Університету здобувачі ступеня доктора філософії можуть вивчати позакредитні навчальні дисципліни, які не передбачені навчальним планом (на факультативах, семінарах, лекціях тощо) за погодженням із науковим керівником (відповідна заява здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії подається до відділу аспірантури і докторантури за місяць до початку таких навчальних занять) загальною кількістю не більше 10 кредитів за семестр.

3.1.9 За наявності обставин, які ускладнюють виконання затвердженого графіка освітнього процесу, аспіранту може бути змінений період проведення навчальних занять та підсумкового контролю (заліків та іспитів) на підставі заяви аспіранта (з поясненням поважності причин і обставин) і клопотанням наукового керівника, що погоджені із проректором з наукової роботи.

3.1.10 Повний розклад занять здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії на семестр в електронному вигляді розміщується в корпоративній електронній системі Університету.

3.1.11 Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження під керівництвом наукового керівника (керівників) та оформлення його результатів у вигляді дисертації відповідно до вимог згідно із законодавством. Аспіранти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом наукової роботи, що є невід'ємною частиною індивідуального плану виконання освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. В ньому визначаються зміст, строки виконання, обсяг наукових робіт (теоретичних та експериментальних), кількість публікацій та конференцій, у яких планується взяти участь, а також запланований строк захисту дисертації протягом строку підготовки в аспірантурі.

3.1.12 Засвоєння аспірантами навчальних дисциплін може відбуватися на базі Університету, а також в рамках реалізації права на академічну мобільність – на базі інших закладів вищої освіти (наукових установ). Академічна мобільність аспірантів реалізується відповідно до Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579, Положення про академічну мобільність студентів, аспірантів, докторантів, науково-педагогічних та наукових працівників, затвердженого Вченою радою Університету від 01 листопада 2022 року (протокол № 3) та чинними угодами про академічну мобільність.

3.1.13 Визнання набутих аспірантом в іншому закладі компетентностей, здобутих результатів навчання, кредитів ЄКТС, передбачених освітньо-науковою програмою, та визначення академічної різниці (у разі потреби) здійснюється згідно чинних нормативних документів Університету.

3.1.14 Основними видами навчальних занять є:

Лекція – логічно завершений, науково обґрунтований і систематизований виклад навчального, наукового матеріалу. Лекція, як правило, є елементом курсу лекцій, який охоплює основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни. Тематика курсу лекцій визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

Лабораторне заняття – вид навчального заняття, на якому здобувач під керівництвом викладача особисто проводить натурні або імітаційні дослід з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень конкретної навчальної дисципліни, набуває практичних навичок роботи з лабораторним устаткуванням, обладнанням, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою, методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі. Перелік тем лабораторних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд здобувачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання здобувачем відповідно сформульованих завдань.

Консультація – вид навчального заняття, на якому аспірант отримує відповіді від викладача на конкретні питання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування;

Семінарське заняття – вид навчального заняття, на якому науково-педагогічний працівник організує дискусію з попередньо визначених проблем.

Консультація – форма навчального заняття, на якому здобувач отримує від науково-педагогічного працівника відповіді на конкретні питання або пояснення окремих теоретичних положень чи їх практичного використання.

Тренінг – форма навчального заняття, під час якої здобувач в практичних ситуаціях формує свою думку та відпрацьовує навички професійної діяльності.

3.1.15 **Самостійна робота аспіранта** є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Навчальний час, відведений для самостійної роботи аспіранта, регламентується навчальним планом. Зміст самостійної роботи аспіранта щодо вивчення конкретної дисципліни визначається робочою навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

3.1.16 **Науково-педагогічна практика** має комплексний характер і передбачає забезпечення фахової діяльності докторів філософії за такими елементами:

1) викладацька діяльність – підготовка здобувачів до викладання базових, професійно-орієнтованих дисциплін зі спеціальності та засвоєння особливостей методик їх викладання у закладі освіти;

2) організаційно-виховна діяльність – знайомство здобувача з організацією виховної та позааудиторної роботи в академічній групі;

3) науково-дослідна робота – підготовка здобувача, як майбутнього науковця-дослідника, до написання дисертаційного дослідження.

Науково-педагогічна практика передбачає **педагогічний тренінг** (включає теоретичні та практичні аспекти підготовки майбутніх викладачів через інтерактивні методи навчання), **самостійну роботу здобувачів** (знайомство з нормативними документами, які регламентують організацію освітнього процесу у закладах вищої освіти; вивчення структури та системи організації діяльності освітнього закладу та кафедри, до якої вони прикріплені; знайомство із системою навчально-виховної роботи кафедри, особливостями методичної, наукової та організаційної роботи викладачів кафедри, із студентською аудиторією, з якою вони будуть проводити навчальні заняття; відвідування занять досвідчених викладачів; участь у засіданнях кафедри; знайомство з тематикою наукових досліджень кафедр і відділів, тематикою дисертацій; вивчення інформаційних ресурсів наукових бібліотек з метою їх використання під час написання дисертаційних робіт та подальшої наукової діяльності; опрацювання результатів дослідження науково-дослідної роботи кафедри, проводять їх аналіз), **активний етап практики** (підготовка до занять, проведення занять з фахових дисциплін (лекції, практичні, лабораторні, семінарські), підготовка та проведення виховних заходів, підготовка статей, тез доповідей, участь у науково-дослідній роботі кафедри за відповідною дисертаційному дослідженню тематикою), **складання та захист звіту з практики**.

На заняттях, які проводять здобувачі, повинні бути присутні керівники практики (рекомендована також присутність викладачів та інших аспірантів кафедри). Після кожного проведеного аспірантом заняття має проводитись детальне обговорення, яке повинно виявити переваги й недоліки проведеного заняття.

Терміни проходження практики визначаються графіком навчального процесу. Загальний обсяг годин практики визначається навчальним планом. Мета, завдання і зміст практики конкретизуються у робочій програмі. Базою для проходження педагогічної практики є кафедра, за якою закріплені здобувач. Загальне керівництво та контроль за виконанням плану науково-педагогічної практики аспіранта здійснюється його науковим керівником, який: забезпечує чітку організацію, планування та облік результатів практики; надає методичну допомогу в плануванні та організації навчально-викладацької діяльності аспіранта; контролює роботу аспіранта під час проведення занять та інших видів його роботи зі студентами, вживає заходів щодо ліквідації недоліків.

Розрахунок норм часу на керівництво практикою на третьому освітньо-науковому рівні визначається рішенням Вченої ради Університету.

3.1.17 Аспіранти, які проводять заняття за трудовою угодою в межах Університету, можуть звільнитись від педагогічної практики та атестуються кафедрою на основі наданої звітної документації.

3.1.18 У разі повторного вступу до аспірантури при відрахуванні без захисту дисертації, особа може вступити до аспірантури Університету повторно.

Для таких осіб освоєння освітньої складової може бути здійснено за індивідуальною траєкторією, але не менше, ніж семестр.

Для затвердження такої індивідуальної траєкторії навчання вступник (аспірант) додатково подає до ННІ ПКВК заяву щодо можливості затвердження індивідуальної траєкторії навчання, висновок (потенційного) наукового керівника щодо стану готовності дисертаційної роботи, витяг з протоколу засідання кафедри про необхідність затвердження індивідуальної траєкторії навчання та індивідуальний навчальний план, який розробляється з урахуванням перезарахування вивчених раніше дисциплін та встановлення академічної різниці на підставі наданої академічної довідки.

3.1.19 Аспіранти можуть бути переведені до іншого закладу вищої освіти, у тому числі якщо Університет не має акредитованої освітньо-наукової програми із спеціальності здобувача, або в межах Університету:

1) на навчання за державним або регіональним замовленням, якщо вони навчаються в Університеті за рахунок коштів фізичних (юридичних) осіб;

2) на навчання за контрактом за рахунок коштів фізичних (юридичних) осіб, якщо вони навчаються в Університеті за державним або регіональним замовленням;

3) на підготовку за акредитованою освітньо-науковою програмою з іншої спеціальності, що є реалізацією їх права обирати види, напрями і засоби наукової і науково-технічної діяльності відповідно до своїх інтересів, творчих можливостей та загальнолюдських цінностей.

Аспіранти, підготовка яких здійснювалася за рахунок коштів державного бюджету, у разі переведення до іншого закладу користуються пріоритетним правом на місця державного (регіонального) замовлення за умови наявності вакантних місць.

У разі відсутності таких місць аспіранти за їх згодою можуть бути переведені на навчання за рахунок коштів фізичних (юридичних) осіб.

Переведення аспірантів здійснюється в межах ліцензованого обсягу Університету.

На першому році навчання переведення аспірантів забороняється.

3.1.20 Якщо Університет не отримав сертифікат про акредитацію освітньо-наукової програми або в Університеті закінчився строк дії сертифіката про акредитацію такої програми, переведення здобувачів до іншого закладу, в якому відповідна освітньо-наукова програма акредитована, здійснюється відповідно до законодавства.

3.2 Наукове керівництво

3.2.1 Аспіранту протягом місяця з дати наказу ректора Університету про зарахування рішенням Вченої ради Університету на підставі витягу з протоколу засідання кафедри/вченої ради профільного інституту призначається науковий керівник з числа наукових або науково-педагогічних працівників закладу, які мають науковий ступінь та відповідну наукову кваліфікацію.

За рішенням Вченої ради Університету науковим керівником може бути призначено доктора філософії (кандидата наук) за умов відповідності вимогам, зазначеним у п. 3.2.2.

3.2.2 Питання про надання співробітнику Університету (штатному і позаштатному) дозволу на наукове керівництво здобувачами ступеня доктора філософії розглядається Вченою радою Університету за клопотанням завідувача кафедри, який представляє на розгляд Вченої ради наступний комплект документів:

- особиста заява кандидата наук (доктора філософії) на ім'я ректора із зазначенням тематики дисертаційних досліджень, за якими здійснюватиметься наукове керівництво;
 - витяг з протоколу засідання кафедри;
 - список опублікованих наукових праць за останні п'ять років.
- Додатково позаштатні кандидати наук (доктори філософії) подають:
- копію диплома про присудження наукового ступеня кандидата наук/доктора філософії;
 - копію диплома про присудження вченого звання професора, доцента або старшого наукового співробітника;
 - довідку з місця роботи із зазначенням посади.

Рівень наукової активності співробітника Університету, якому необхідне надання дозволу на наукове керівництво аспірантами, засвідчується виконанням за останні п'ять років не менше трьох наступних умов:

1) наявність наукової публікації у періодичному виданні, що включено до наукометричних баз, зокрема Scopus або Web of Science (у тому числі у співавторстві);

2) наявність п'яти наукових публікацій у вітчизняних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, та/або патентів на винахід та/або патентів на корисну модель;

3) наявність виданого підручника чи навчального посібника, що рекомендований МОН, іншим центральним органом виконавчої влади або Вченою радою Університету, або монографії (у тому числі у співавторстві);

4) участь у виконанні міжнародних грантів, наукових та освітніх проєктів і програм;

5) робота у складі експертних рад з питань проведення експертизи дисертацій МОН або галузевих експертних рад Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, або Акредитаційної комісії, або їх

експертних рад, або міжгалузевої експертної ради з вищої освіти Акредитаційної комісії, або трьох експертних комісій МОН (зазначеного Агентства, або Науково-методичної ради) науково-методичних комісій з вищої освіти МОН, або робочих груп з розроблення стандартів вищої освіти України;

6) виконання функцій наукового керівника або відповідального виконавця наукової теми (проєкту), або головного редактора/члена редакційної колегії наукового видання, включеного до переліку наукових фахових видань України, або іноземного рецензованого наукового видання;

7) участь принаймні у трьох госпдоговірних науково-дослідних роботах;

8) керівництво студентом, який зайняв призове місце, або робота у складі організаційного комітету/журі/апеляційної комісії Міжнародної студентської олімпіади/II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади (Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт)/II-III етапу Всеукраїнських конкурсів-захистів науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук;

9) участь в атестації наукових кадрів як офіційного опонента або члена спеціалізованої вченої ради;

10) обрання до Національної академії наук України/державних галузевих академій наук України/недержавних академій наук України;

11) присудження Державної премії України (Національної премії України імені Тараса Шевченка, Державної премії України в галузі науки і техніки, Державної премії України в галузі архітектури, Державної премії України в галузі освіти);

12) отримане державне почесне звання згідно Закону України «Про державні нагороди України» від 16 березня 2000 р. № 1549-III;

13) отримані державні нагороди.

3.2.3 Науковий керівник здійснює наукове керівництво за науковою роботою аспіранта над дисертацією, проведенням його власного наукового дослідження, надає консультації щодо змісту і методології наукових досліджень аспіранта, контролює виконання індивідуального плану наукової роботи і відповідає перед Вченою радою Університету за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника.

3.2.4 На здійснення наукового керівництва роботою над дисертацією одного аспіранта (здобувача ступеня доктора філософії) науковому керівникові щороку відводиться навантаження у межах норм часу наукової роботи, встановлених Університетом для науково-педагогічних працівників (у межах основного навантаження — для наукових працівників).

3.2.5 У разі обрання аспірантом міждисциплінарної теми дисертаційного дослідження рішенням Вченої ради Університету йому може бути призначено два наукових керівники з відповідним розподілом навантаження та обов'язків між ними або змінено наукового керівника.

3.2.6 Обов'язки наукового керівника:

- здійснювати наукове керівництво за науковою роботою аспіранта над дисертацією;
- надавати консультації щодо змісту і методології наукових досліджень;
- надавати допомогу при складанні індивідуального плану виконання освітньо-наукової програми доктора філософії;
- надавати допомогу при складанні програм теоретичних та експериментальних досліджень, а також при підготовці наукових публікацій, доповідей;
- допомагати у пошуку видань для публікації основних наукових результатів дисертації;
- контролювати виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану аспіранта;
- контролювати своєчасність надання аспірантом у відділ аспірантури і докторантури документів з проміжної та річної атестації;
- забезпечувати та контролювати проходження педагогічної практики аспірантом;
- сприяти проходженню захисту дисертації здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії згідно плану його наукової роботи протягом строку навчання в аспірантурі;
- відповідати перед Вченою радою Університету за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника;
- дотримуватися порядності, толерантності та поваги до чужої думки, надавати допомогу своїм аспірантам в оволодінні навичками й уміннями наукової полеміки та дискусії;
- дотримуватись, разом із аспірантом, принципів академічної доброчесності, використовуючи у науковій та дослідницькій діяльності лише перевірені та достовірні джерела інформації та правильно посилаючись на них.

Не пізніше ніж протягом дев'яти місяців до завершення нормативного строку навчання за акредитованою освітньо-науковою програмою науковий керівник надає аспіранту висновок наукового керівника (керівників) з оцінкою роботи здобувача у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану.

Науковий керівник несе відповідальність за:

1) Актуальність теми дисертаційної роботи, своєчасне надання висновку щодо оцінки роботи здобувача та своєчасний захист аспірантом дисертації.

2) Виконання аспірантом індивідуального плану виконання освітньо-наукової програми та якість його підготовки. У разі невиконання індивідуального плану виконання освітньо-наукової програми аспірантом, науковий керівник повинен поставити питання про дострокове відрахування аспіранта з аспірантури та своєчасно (до завершення термінів проведення

атестації) надати до відділу аспірантури і докторантури витяг з протоколу засідання кафедри, де розглядається питання про відрахування аспіранта.

3.2.7 Науковий керівник має бути присутній на засіданнях кафедри/інституту, де проводиться атестація прикріплених до нього аспірантів.

3.2.8 Наукові керівники щорічно звітують про роботу зі здобувачами на засіданні кафедри і, у разі наявності зауважень за результатами засідання кафедри, – на засіданні вченої ради профільного інституту.

3.2.9 При невиконанні науковим керівником своїх функціональних обов'язків, за поданням керівництва інституту, він відповідає перед Вченою радою/Науково-технічною радою Університету за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника. За результатами засідання робляться висновки щодо:

- якості роботи наукового керівника;
- доцільності подальшого надання йому права наукового керівництва;
- продовження навчання його аспіранта.

3.2.10 У разі прийняття Вченою радою Університету рішення про позбавлення працівника права наукового керівництва аспірантами, рішення вводиться в дію наказом ректора.

3.2.11 З метою забезпечення ефективної підготовки здобувача зміна наукового керівника можлива у разі:

- припинення ним трудової діяльності на наукових або науково-педагогічних посадах;
- неспроможності виконувати свої повноваження за станом здоров'я або його смерті;
- невиконання своїх обов'язків, визначених пунктом 3.2.6 цього Положення;
- відмови надавати висновок за результатами наукового керівництва;
- прийняття в установленому порядку рішення про позбавлення права участі в підготовці та/або атестації наукових кадрів;
- притягнення до академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності відповідно до законодавства;
- спільного бажання наукового керівника і здобувача;
- в інших випадках, передбачених законодавством.

3.2.12 У разі необхідності зміни наукового керівника аспірант має подати до відділу аспірантури і докторантури заяву за погодженням з попереднім та потенційним науковими керівниками, а також завідувачами кафедр, на яких працюють обидва керівники, з визначенням причин необхідності такої зміни. У разі неможливості підпису заяви попереднім науковим керівником, про зміну керівника клопочеться завідувач кафедри. Питання зміни наукового керівника спершу розглядається на засіданні кафедри, за результатами якого надається витяг з протоколу засідання кафедри. Вченому секретарю Університету та до відділу аспірантури і докторантури.

Зміна наукового керівника затверджується Вченою радою Університету та вводитьися в дію наказом ректора Університету.

3.2.13 Науковець, який є доктором наук, може здійснювати одночасне наукове консультування (керівництво) не більше п'яти здобувачів, у тому числі не більше трьох здобувачів наукового ступеня доктора наук.

3.2.14 Науковець, який є доктором філософії (кандидатом наук), може здійснювати одночасне наукове керівництво не більше трьох здобувачів ступеня доктора філософії.

3.3 Затвердження теми та індивідуального плану виконання освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії

3.3.1 Тема та індивідуальний план виконання освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії розробляється аспірантом і погоджується з науковим керівником (Вихідні документи: індивідуальний план).

3.3.2 Тему та індивідуальний план обговорюють на засіданні кафедри, до якої прикріплений аспірант, не пізніше 1,5 місяця з дати зарахування на навчання за освітньо-науковою програмою підготовки доктора філософії (Вихідні документи: індивідуальний план, підписаний аспірантом, керівником, гарантом освітньо-наукової програми, завідувачем кафедри; витяг з протоколу засідання кафедри).

3.3.3 Тему та індивідуальний план розглядають та затверджують на засіданні вченої ради профільного інституту протягом двох місяців з дня зарахування здобувача до Університету для підготовки в аспірантурі, до якого в обов'язковому порядку залучаються науковий керівник аспіранта, гарант освітньо-наукової програми за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти, співробітник ННІ ПКВК (Вихідні документи: індивідуальний план, підписаний аспірантом, керівником, завідувачем кафедри, гарантом освітньо-наукової програми за третім (освітньо-науковим) рівнем, директором інституту; витяг із протоколу засідання вченої ради інституту).

3.3.4 У разі потреби тема дисертації може бути уточнена та затверджена вченою радою профільного інституту у новій редакції після обговорення на засіданні кафедри, до якої прикріплений аспірант, з обов'язковим залученням гаранта освітньо-наукової програми. Зміни можуть бути внесені і у індивідуальний план виконання освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії.

3.3.5 У разі зміни напряму (теми, мети, об'єкту чи предмету) дисертаційного дослідження та виникнення потреби у зміні (уточненні) теми дисертації під час підготовки здобувача вищої освіти в аспірантурі (поза аспірантурою), здобувач подає відповідну заяву до відділу аспірантури і докторантури, витяг з протоколу засідання кафедри та витяг з протоколу засідання вченої ради профільного інституту про затвердження теми у новій редакції. Рішення вченої ради профільного інституту щодо зміни теми вводитьися в дію наказом ректора.

3.3.6 Зміни в індивідуальному плані можуть передбачати:

- зміна змісту або строків виконання індивідуального плану (навчальної та/або наукової складової) на підставі пропозицій наукового керівника та аспіранта;
- зарахування «трансферних кредитів» ЄКТС, що здобуті в іншому ЗВО або науковій установі і визнані Вченою радою Університету;
- зміна форми навчання.

3.3.7 Остаточний варіант затвердженого індивідуального плану зберігається у відділі аспірантури і докторантури ННІ ПКВК. Для звітування аспірант повинен зберігати копію індивідуального плану.

3.3.8 Аспіранти-іноземці для здобуття мовних компетентностей додатково вивчають позакредитну дисципліну «Науковий стиль мовної підготовки». Вивчення дисципліни передбачено їхнім індивідуальним планом, тому складання окремого навчального плану для іноземців не потребується.

3.3.9 Відділ аспірантури і докторантури узагальнює інформацію про вибір здобувачами навчальних дисциплін відповідно до індивідуального плану виконання освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії та передає інформацію до відділу з акредитації науково-освітніх програм. Відділ з акредитації науково-освітніх програм перевіряє на відповідність вибір аспірантів в індивідуальному плані та на web-порталі Університету, формує робочі навчальні плани, погоджує їх з гарантами освітньо-наукових програм третього (освітньо-наукового) рівня та передає до навчально-методичного відділу Університету для формування навантаження кафедр на наступний навчальний рік.

3.4 Звітування аспірантів відповідно до індивідуального плану виконання освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії

3.4.1 Звітування аспірантів здійснюється відповідно до Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261.

3.4.2 Звітування про виконання індивідуального плану аспірантів проводиться двічі на рік.

3.4.3 Звітування проміжне:

Звітування проміжне відбувається в терміни, встановлені для проведення проміжної атестації за навчальними/робочими планами на засіданні (науковому семінарі) кафедри, до якої прикріплений аспірант згідно розпорядження ректора.

До відділу аспірантури і докторантури подається розгорнутий план дисертації (одноразово, після 1 семестру), звіт про виконану роботу, витяг із протоколу засідання кафедри.

За результатами проміжного звітування на підставі рішення засідання кафедри щодо стану виконання індивідуального плану та з урахуванням результатів проходження всіх форм поточного та підсумкового контролю, що

передбачені індивідуальним навчальним планом аспіранта та освітньо-науковою програмою підготовки доктора філософії, аспірант продовжує навчання в аспірантурі.

Невиконання індивідуального навчального плану за результатами проміжного звітування, зокрема порушення строків його виконання без поважних причин, передбачених законодавством, порушення умов договору або академічної доброчесності є підставою для ухвалення Вченою радою Університету рішення про відрахування аспіранта, що вводиться в дію наказом ректора.

3.4.4 Звітування річне:

Звітування річне про виконання індивідуального плану аспірантів відбувається в терміни, встановлені для проведення річної атестації за навчальними/робочими планами на засіданні кафедри, до якої прикріплений аспірант, за обов'язкової участі аспіранта, наукового керівника, гаранта освітньо-наукової програми, заступника директора з наукової роботи профільного інституту та співробітника ННІ ПКВК;

До відділу аспірантури і докторантури подається:

- атестація;
- витяг із протоколу засідання кафедри;
- план на наступний рік навчання.

Кафедра ретельно вивчає представлені аспірантом матеріали, порівнює отримані досягнення із запланованими і приймає рішення стосовно кожного аспіранта щодо стану виконання індивідуального навчального плану та плану наукової роботи.

За результатами річного звітування на підставі рішення кафедри щодо стану виконання індивідуального плану наукової роботи та з урахуванням результатів проходження всіх форм поточного та підсумкового контролю, що передбачені індивідуальним навчальним планом аспіранта та освітньо-науковою програмою підготовки доктора філософії, наказом ректора аспірант переводиться на наступний рік навчання.

Невиконання індивідуального навчального плану за результатами річного звітування, зокрема порушення строків його виконання без поважних причин, передбачених законодавством, порушення умов договору або академічної доброчесності є підставою для ухвалення Вченою радою Університету рішення про відрахування аспіранта, що вводиться в дію наказом ректора.

3.4.5 Аспіранти, яких переведено на IV рік навчання, згідно з індивідуальним планом виконання освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії мають пройти процедуру попередньої експертизи дисертації та представити її до захисту.

Обов'язковою умовою допуску до захисту є успішне виконання аспірантом його індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи.

3.5 Попередня експертиза дисертаційної роботи

3.5.1 Стан підготовки дисертації здобувача до захисту визначається науковим керівником (або консенсусним рішенням двох керівників).

3.5.2 Попередня експертиза дисертаційної роботи проводиться відповідно до Положення «Про атестацію здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова».

4 ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ ПОЗА АСПІРАНТУРОЮ

4.1 Особи, які професійно провадять наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність в Університеті за основним місцем роботи, мають право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії в Університеті поза аспірантурою. Підготовка таких осіб здійснюється за кошти Університету і триває чотири роки.

Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою передбачає виконання відповідної освітньо-наукової програми згідно із затвердженими в установленому порядку індивідуальним навчальним планом та індивідуальним планом наукової роботи здобувача ступеня доктора філософії поза аспірантурою та публічний захист дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді.

Особи, прикріплені до Університету з метою здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою, мають усі права й обов'язки, визначені у Розділі 7 цього Положення.

4.2 Для зарахування на навчання поза аспірантурою науково-педагогічний чи науковий працівник не пізніше ніж за три місяці до початку вступної кампанії до аспірантури подає на відповідну кафедру Університету розгорнуту пропозицію, в якій міститься план дослідницької роботи та інформація про обсяг наукової роботи, необхідної для підготовки результатів проведених досліджень до захисту. Протягом місяця з дня надходження розгорнутої пропозиції кафедра заслуховує наукову доповідь претендента на зарахування на навчання поза аспірантурою і подає витяг із протоколу засідання кафедри на розгляд вченої ради профільного інституту. У разі рекомендації вченою радою профільного інституту претендента до зарахування, він подає заяву на ім'я ректора про підготовку з метою здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії поза аспірантурою. Надалі рішення вченої ради інституту затверджується Вченою радою Університету.

4.3 На підставі рішення Вченої ради Університету ректор видає наказ про прикріплення здобувача.

4.4 Для прикріплення до Університету з метою написання дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії здобувач подає документи, перелік яких визначено Правилами прийому до аспірантури.

Якщо диплом особи, що є еквівалентним диплому магістра, виданий іноземним закладом вищої освіти, подання зазначеної заяви можливе після визнання її диплома відповідно до законодавства.

4.5 Прикріплення до Університету відбувається один раз на рік, подання документів – під час другої хвилі вступної кампанії у терміни, встановлені Правилами прийому.

4.6 Після зарахування особи на підготовку з метою здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії поза аспірантурою відповідним наказом ректора Університету призначається науковий керівник (два наукових керівники) з числа наукових або науково-педагогічних працівників закладу з науковим ступенем згідно з вимогами пункту 3.2.1 цього Положення.

4.7 Підготовка осіб, прикріплених до Університету з метою здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою, здійснюється відповідно до Розділу 3 цього Положення.

4.8 Невиконання індивідуального навчального плану, зокрема порушення строків його виконання без поважних причин, передбачених законодавством, порушення умов договору або академічної доброчесності є підставою для ухвалення Вченою радою Університету рішення про відрахування здобувача ступеня доктора філософії поза аспірантурою із Університету.

4.9 У разі звільнення з роботи здобувача ступеня доктора філософії поза аспірантурою Університет вживає заходів до відрахування такої особи з підготовки в Університеті. Особа може продовжити підготовку поза аспірантурою у закладі, до якого вона прийнята на посаду науково-педагогічного чи наукового працівника (за основним місцем роботи), із зарахуванням їй відповідних кредитів ЄКТС, здобутих поза аспірантурою.

4.10 Стан підготовки дисертації здобувача ступеня доктора філософії поза аспірантурою до захисту визначається науковим керівником (або консенсусним рішенням двох керівників). Отримання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації та атестація здобувача здійснюються відповідно до підрозділу 3.5 цього Положення.

4.11 Підготовка здобувача ступеня доктора філософії поза аспірантурою завершується отриманням диплома доктора філософії після публічного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

5 ВІДКРИТТЯ ДОКТОРАНТУРИ. ВСТУП ДО ДОКТОРАНТУРИ. ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ДОКТОРА НАУК У ДОКТОРАНТУРІ

5.1 Докторантура з відповідної наукової спеціальності за галуззю науки відкривається за рішенням Вченої ради Університету, що затверджується наказом ректора, за умов наявності трьох штатних працівників – докторів наук, які мають наукову кваліфікацію, що відповідає цій науковій спеціальності.

Наукова кваліфікація особи, що відповідає науковій спеціальності, з якої відкрито докторантуру, визначається за такими критеріями:

наявність у особи:

- документа про присудження ступеня доктора наук з відповідної галузі науки та/або наукової спеціальності або присвоєння вченого звання професора за відповідною кафедрою (науковою спеціальністю);

- наукових публікацій з відповідної наукової спеціальності, серед яких не менше трьох публікацій за останні п'ять років, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus. До однієї публікації, проіндексованої у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, прирівнюється дві публікації за останні три роки у виданнях, що включені до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України, або одна одноосібна монографія (дві колективні монографії) з наявністю трьох рецензентів і рекомендацією вченої ради закладу, виданих за останні п'ять років;

участь особи у:

- підготовці наукових кадрів, що підтверджується виданим здобувачеві документом про присудження відповідного наукового ступеня;

- атестації наукових кадрів як опонента (офіційного опонента) або члена відповідної спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради), або члена експертної ради з питань атестації наукових кадрів.

5.2 Прийом до Університету для підготовки в докторантурі здійснюється з урахуванням наукових, науково-технічних досягнень за обраною науковою спеціальністю відповідно до вимог цього Положення та Правил прийому до докторантури, якими визначаються, зокрема, порядок, перелік і строки подання документів для вступу до Університету для підготовки в докторантурі.

Підготовка в докторантурі здійснюється за науковими спеціальностями за галузями науки відповідно до переліку, затвердженого МОН. Дисертація (наукова доповідь) повинна відповідати паспорту наукової спеціальності.

5.3 Особа, яка здобуває науковий ступінь доктора наук, вступає до Університету для підготовки в докторантурі з метою завершення роботи над науковими дослідженнями та оформлення їх результатів та/або для підготовки наукових публікацій до захисту.

5.4 Для підготовки в докторантурі до Університету вступають особи, які мають ступінь доктора філософії (науковий ступінь кандидата наук), наукові досягнення, що потребують завершення або оформлення у вигляді дисертації (наукової доповіді), та не менше половини наукових публікацій за темою дисертації (наукової доповіді) від кількості, визначеної МОН, що відповідають вимогам, встановленим МОН, у наукових періодичних виданнях за відповідним напрямом досліджень.

5.5 Перелік документів, що подаються для вступу до Університету з метою підготовки в докторантурі, включає розгорнуту пропозицію, в якій міститься план дослідницької роботи та/або інформація про обсяг наукової роботи, необхідної для підготовки наукових досягнень до захисту, та копії наукових публікацій за темою дисертації (наукової доповіді). Якщо

громадянин України здобув науковий ступінь в іноземному закладі вищої освіти, додатково подається копія свідоцтва про визнання документа про науковий ступінь.

Документи вступника передаються для розгляду до профільного інституту, колектив якого протягом місяця з дати реєстрації заяви розглядає подані вступником документи, заслуховує його наукову доповідь та за результатами обговорення на засіданні вченої ради визначає шляхом голосування можливість зарахування вступника до закладу для підготовки в докторантурі та подає висновок на розгляд Вченої ради Університету. У разі позитивного висновку профільний інститут надає пропозицію щодо призначення наукового консультанта з числа науково-педагогічних або наукових працівників, які мають трудові відносини з Університетом, науковий ступінь доктора наук та необхідну наукову кваліфікацію, яка підтверджується відповідно до пункту 5.1 цього Положення.

Якщо вступник є іноземцем, Університет проводить процедуру визнання наукового ступеня, здобутого ним в його або іншій державі, протягом двох місяців після зарахування до цього закладу для підготовки в докторантурі.

5.6 Вчена рада Університету на черговому засіданні розглядає висновки профільного інституту щодо кожного вступника, затверджує тему дисертації (наукової доповіді), приймає рішення про його зарахування до Університету для підготовки в докторантурі та призначає докторанту наукового консультанта.

На здійснення наукового консультування роботою над дисертацією одного докторанта науковому консультанту щороку відводиться навантаження у межах норм часу наукової роботи, встановлених Університетом для науково-педагогічних працівників (у межах основного навантаження – для наукових працівників).

5.7 Зміна наукового консультанта можлива у випадку зміни напряму дисертаційного дослідження, звільнення призначеного наукового консультанта та за інших поважних причин.

5.8 Зміна наукового консультанта здійснюється за заявою докторанта та/або клопотанням кафедри, за якою він закріплений, у вигляді витягу з протоколу засідання, розглядається на засіданні профільного інституту, затверджується на засіданні Вченої ради Університету та вводиться в дію наказом ректора.

У разі потреби тема дисертації може бути уточнена та у новій редакції затверджена вченою радою профільного інституту після обговорення на засіданні кафедри.

5.9 Підготовка в докторантурі передбачає завершення здобувачем власного оригінального наукового дослідження, узагальнення якого наводяться в дисертації (науковій доповіді) з отриманими науковими результатами, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення та оприлюднюються в наукових публікаціях відповідно до вимог, визначених МОН.

5.10 Докторанти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом наукової роботи, в якому визначаються зміст завдань, строки їх виконання та обсяг наукових робіт.

Індивідуальний план наукової роботи погоджується докторантом з його науковим консультантом та затверджується вченою радою профільного інституту протягом двох місяців з дня зарахування здобувача до Університету для підготовки в докторантурі.

Індивідуальний план наукової роботи є обов'язковим до виконання докторантом і використовується для оцінювання успішності та своєчасності виконання запланованої наукової роботи.

5.11 Для врегулювання відносин між докторантом та Університетом укладається договір про підготовку в докторантурі, а у випадку зарахування за кошти фізичних (юридичних) осіб – договір про надання платних послуг (контракт).

5.12 Невиконання індивідуального плану наукової роботи, зокрема порушення строків його виконання без поважних причин, порушення умов договору або порушення академічної доброчесності, є підставою для ухвалення Вченою радою Університету рішення про відрахування докторанта.

5.13 Підготовка в докторантурі за умови виконання індивідуального плану наукової роботи завершується наданням висновку наукового консультанта (структурного підрозділу).

Отримання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації (наукової доповіді) та атестація докторанта спеціалізованою вченою радою з присудження наукового ступеня доктора наук закладу здійснюються відповідно до законодавства, що регулює присудження наукового ступеня доктора наук.

Особа, яка раніше проходила підготовку в докторантурі за державним (регіональним) замовленням, може повторно вступити до Університету для підготовки в докторантурі за державним (регіональним) замовленням лише за умови відшкодування коштів, витрачених на її підготовку, відповідно до законодавства.

5.14 Звітування докторантів щодо виконання індивідуального плану наукової роботи відбувається щороку на засіданні Науково-технічної ради Університету.

5.15 Перебування в докторантурі не є обов'язковою умовою для подання наукових досягнень до спеціалізованої вченої ради та подальшого їх публічного захисту для здобуття ступеня доктора наук.

6 ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ДОКТОРА НАУК ШЛЯХОМ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЇХ НАУКОВИХ ДОСЯГНЕНЬ ДО ЗАХИСТУ

6.1 Особа може здобувати науковий ступінь доктора наук шляхом самостійної підготовки своїх наукових досягнень до захисту. Така особа має

право на творчу відпустку відповідно до законодавства з урахуванням наукових, науково-технічних досягнень за обраною науковою спеціальністю.

У разі самостійної підготовки наукових досягнень до захисту науковий консультант не призначається.

6.2 Здобувач, який самостійно підготував наукові досягнення до захисту у вигляді дисертації (наукової доповіді), повинен:

- мати ступінь доктора філософії (науковий ступінь кандидата наук);
- представити наукові досягнення з узагальненням проведених самостійно оригінальних досліджень відповідно до паспорта наукової спеціальності з отриманими науковими результатами, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення;

- мати наукові публікації за темою дисертації (наукової доповіді), зокрема статті у наукових періодичних виданнях із напрямку, з якого підготовлено дисертацію (наукову доповідь), відповідно до вимог, визначених МОН.

Підготовка осіб, які здобувають науковий ступінь доктора наук шляхом самостійної підготовки наукових досягнень до захисту, здійснюється відповідно до Розділу 5 цього Положення.

Отримання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації (наукової доповіді) та атестація здобувача, який самостійно підготував наукові досягнення до захисту, спеціалізованою вченою радою з присудження наукового ступеня доктора наук закладу здійснюються відповідно до законодавства, що регулює присудження наукового ступеня доктора наук.

7 ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ АСПІРАНТІВ І ДОКТОРАНТІВ

7.1 Здобувачі виконують обов'язки та користуються правами, що визначені Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», а також мають право на:

- вільний доступ до всіх видів відкритої науково-технічної інформації, наявної у закладах, бібліотеках і державних архівах України;
- отримання методичного і змістовного наукового консультування (керівництва) щодо власного дослідження від наукового консультанта (керівника/керівників);

- безпечні та нешкідливі умови для проведення наукових досліджень, забезпечення належно обладнаним місцем для наукової роботи;

- академічну мобільність та наукове стажування, що реалізуються відповідно до законодавства;

- академічну та соціальну відпустку відповідно до законодавства;

- трудову діяльність у позанавчальний час відповідно до законодавства;

- зарахування відповідних «кредитів», передбачених освітньо-науковою програмою для вивчення іноземної мови у разі наявності відповідного сертифікату, що підтверджує володіння іноземною мовою на рівні C1; а також

на використання обсягу навчального навантаження, передбаченого для набуття мовних компетентностей, для здобуття інших компетентностей (за погодженням з науковим керівником);

– внесення змін до індивідуального навчального плану за погодженням зі своїм науковим керівником.

7.2 Здобувач, який не погоджується з оцінкою, має право звернутися до екзаменатора і отримати обґрунтоване пояснення. У випадку незгоди аспіранта з рішенням, він може звернутися з письмовою апеляцією до директора ННІ ПКВК. Для вирішення спірних питань і розгляду апеляції здобувачів створюється апеляційна комісія, до складу якої входить директор ННІ ПКВК, завідувач кафедри, до якої прикріплений аспірант, викладач, завідувач кафедри, на якій викладається дисципліна, представник Ради молодих вчених, науковий керівник аспіранта.

7.3 Здобувачі можуть брати участь у конкурсах на отримання грантової підтримки наукових досліджень та стипендій, заснованих на честь видатних діячів науки, освіти, культури, громадських діячів, а також заснованих Президентом України, Кабінетом Міністрів України, державними чи педержавними органами, підприємствами, установами чи організаціями.

7.4 Аспіранти і докторанти зобов'язані:

– виконувати всі обов'язки здобувачів вищої освіти, визначені Законом України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 р. № 1556-VII та інших нормативних актів;

– дотримуватись положень Кодексу честі Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, затвердженого Вченою радою Університету від 29.09.2017 р. (протокол № 1);

– вчасно подавати до відділу аспірантури і докторантури звітні документи;

– своєчасно повідомляти Університет (відділ аспірантури і докторантури) про зміни у сімейному стані, працевлаштуванні та інших особистих даних.

З метою забезпечення належного проведення наукових досліджень здобувачі також зобов'язані:

– дотримуватись принципів академічної доброчесності, морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників у відповідній галузі;

– виконувати індивідуальний навчальний план;

– виконувати індивідуальний план наукової роботи та двічі на рік звітувати про хід його виконання на засіданні кафедри та за необхідності на засіданні вченої ради профільного інституту або ННІ ПКВК;

– підготувати свої наукові досягнення у вигляді дисертації (для здобувачів ступеня доктора філософії) та у вигляді дисертації або наукової доповіді – у разі захисту наукових досягнень, опублікованих у вигляді монографії або сукупності статей у вітчизняних та/або міжнародних рецензованих фахових виданнях (для здобувачів наукового ступеня доктора наук).

7.5 Покладення закладом на здобувача обов'язків, не пов'язаних з виконанням освітньо-наукової програми або підготовкою в докторантурі, забороняється.

7.6 Аспірант або докторант у разі дострокового захисту дисертації відраховується з аспірантури або докторантури з дати набрання чинності наказом закладу про видачу диплома доктора філософії або після набрання чинності наказом МОН про затвердження рішення спеціалізованої вченої ради з присудження наукового ступеня доктора наук та видачу диплома доктора наук відповідно до законодавства з отриманням одноразової виплати в сумі залишку стипендії, передбаченої у бюджеті закладу на відповідний рік підготовки (у разі підготовки за державним замовленням за очною (дочною) формою навчання).

8 АКАДЕМІЧНА ВІДПУСТКА

8.1 Здобувачам вищої освіти та здобувачам наукового ступеня доктора наук, які перервали навчання/підготовку, надається академічна відпустка. Особи, яким надано академічну відпустку, не відраховуються з числа здобувачів та зберігають окремі права здобувача відповідно до законодавства та положення про організацію освітнього процесу в Університеті.

8.2 Здобувачам можуть надаватися академічні відпустки з таких підстав:

- академічна відпустка за станом здоров'я – перерва у навчанні, право на яку здобувач отримує у разі зниження працездатності внаслідок порушень функцій організму, які зумовлені гострими захворюваннями, що потребують тривалого відновлювального лікування, загостреннями хронічних захворювань або частими захворюваннями (понад один місяць впродовж півріччя), анатомічними дефектами, що не дають змоги провести відновлювальне лікування під час навчання;

- академічна відпустка у зв'язку з участю в програмах академічної мобільності – перерва у навчанні, що надається учаснику академічної мобільності відповідно до Положення про реалізацію права на академічну мобільність, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 року № 579, якщо навчання чи стажування в освітніх і наукових установах (у тому числі іноземних держав) унеможливило виконання індивідуального навчального плану;

- академічна відпустка у зв'язку з військовою службою – перерва у навчанні, право на яку здобувач отримує у разі його мобілізації (військової служби за призовом в особливий період), призову на строкову військову службу, вступу на військову службу за призовом осіб офіцерського складу, вступу на військову службу за контрактом відповідно до законодавства;

- академічна відпустка у зв'язку з довгостроковим службовим відрядженням здобувача, який поєднує навчання з роботою;

- академічна відпустка за сімейними та іншими особистими обставинами, яка надається здобувачу на підставі його мотивованої заяви;

– відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами, відпустка по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а у разі, коли дитина хворіє та потребує домашнього догляду/має інвалідність – до досягнення дитиною шестирічного віку/віку чотирнадцяти років, що надаються відповідно до законодавства.

8.3 Для отримання академічної відпустки аспіранти/докторанти подають заяву, в якій зазначають причини та підстави для надання академічної відпустки, і підтверджуючі документи.

8.4 Академічна відпустка за станом здоров'я надається здобувачу на підставі висновку лікарсько-консультативної комісії (далі – ЛКК) закладу охорони здоров'я (далі – ЗОЗ), який провадить медичне обслуговування здобувача (на первинному, вторинному або третинному рівні надання допомоги) або співпрацює з надавачем первинної медичної допомоги (далі – ПМД), який здійснює медичне обслуговування здобувача.

8.5 Якщо хворий здобувач через свій стан і віддаленість від ЗОЗ, який провадить медичне обслуговування здобувачів вищої освіти, не має змоги туди звернутися, він може звернутися за медичною допомогою до територіального ЗОЗ і після закінчення лікування отримати виписку з історії хвороби для подання її до ЛКК ЗОЗ, який провадить медичне обслуговування здобувачів вищої освіти.

8.6 Для вирішення питання про поновлення на навчання здобувача, у якого завершується термін академічної відпустки за станом здоров'я, він повинен пройти комплексне медичне обстеження у надавача ПМД, де здійснюється його медичне обслуговування та, у випадку спостереження за пацієнтом під час академічної відпустки в іншому ЗОЗ, подати зазначеному надавачу ПМД довідку про стан здоров'я із ЗОЗ, який спостерігав за хворим під час академічної відпустки. На підставі цього здобувачу видається висновок ЛКК для подання його до Університету.

8.7 У разі наявності у здобувача медичної довідки, отриманої в іноземній державі, академічна відпустка надається на її підставі з обов'язковою легалізацією та нотаріально засвідченим перекладом українською мовою.

8.8 На підставі витягу з протоколу засідання кафедри, до якої прикріплений аспірант, питання про надання академічної відпустки аспіранту/докторанту розглядається на черговому засіданні вченої ради профільного інституту, на якому приймається відповідне рішення і встановлюються терміни академічної відпустки. Відповідне рішення вченої ради профільного інституту вводиться в дію наказом ректора та доводиться до відома аспіранта. Якщо відпустка надається у зв'язку з вагітністю та пологами, по догляду за дитиною до трьох/шести/чотирнадцяти років, на підставі рішення ЛКК – обговорення на засіданні кафедри/інституту не проводиться, решта причин надання академічної відпустки обговорюється на засіданні кафедри/інституту.

8.9 До терміну навчання в аспірантурі/підготовки в докторантурі не включається період знаходження в академічній відпустці. На час перебування

аспіранта/докторанта в академічній відпустці виплата стипендії призупиняється.

Відпустки по вагітності та пологах, відпустки по догляду за дитиною до досягнення нею віку 3-х років, а у разі, коли дитина хворіє та потребує домашнього догляду, до досягнення дитиною 6-річного віку (у випадку наявності у дитини інвалідності – до 14 років), надаються відповідно до чинного законодавства України.

8.10 Допуск до навчання/підготовки здобувачів, у яких завершився термін академічної відпустки, здійснюється наказом ректора на підставі заяви здобувача. У разі академічної відпустки за станом здоров'я до заяви додається висновок ЛКК.

8.11 Здобувачі, які до завершення терміну академічної відпустки не подали документи для допуску до навчання або документи для продовження терміну академічної відпустки, відраховуються із Університету.

8.12 Усі суперечливі питання з приводу надання академічної відпустки розглядає керівництво Університету за участю Ради молодих вчених.

9 ВІДРАХУВАННЯ АСПІРАНТІВ І ДОКТОРАНТІВ

9.1 Підставами для відрахування здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії та здобувача наукового ступеня доктора наук є:

- завершення навчання за відповідною освітньо-науковою (науковою) програмою: отримання диплома доктора філософії для аспірантів та висновку наукового консультанта (структурного підрозділу) – для докторантів;
- власне бажання;
- переведення до іншого закладу вищої освіти;
- невиконання індивідуального плану роботи аспіранта/докторанта;
- порушення умов договору (контракту), укладеного між Університетом та аспірантом/докторантом або академічної доброчесності;
- інші випадки, передбачені законодавством.

9.2 Питання про відрахування аспірантів/докторантів у зв'язку з невиконанням індивідуального плану/плану наукової роботи, зокрема порушення строків його виконання без поважних причин, передбачених законодавством, порушення умов договору або академічної доброчесності розглядається на черговому засіданні Вченої ради Університету, з решти причин – на черговому засіданні вченої ради профільного інституту, на якому ухвалюється відповідне рішення за погодженням із Радою молодих вчених. Остаточне рішення Вченої ради Університету/профільного інституту щодо відрахування аспірантів/докторантів вводиться в дію наказом ректора.

9.3 Підставою для розгляду питання про відрахування аспіранта/докторанта можуть бути такі документи:

- заява аспіранта/докторанта з поясненням причин переривання/закінчення навчання та, у разі наявності, надання підтверджуючих документів;

– службова записка (рапорт) наукового керівника/консультанта та/або витяг з протоколу засідання кафедри, до якої прикріплений аспірант/докторант.

10 ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

10.1 Положення вводиться в дію наказом ректора Університету.

10.2 Всі зміни та доповнення до цього Положення розглядаються та приймаються на засіданні Вченої ради Університету.

10.3 Відповідальність за впровадження Положення несуть перший проректор, проректор з наукової роботи, директор ННІ ПКВК, завідувач відділу аспірантури і докторантури.

10.4 Положення застосовується з моменту затвердження та стосується аспірантів і докторантів усіх курсів та років прийому.